

3953

Djur och delar av detsamma.

6.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Inom folkmedecinen har hunden kommit till vidsträckt användning. Så har han t.ex. fått tjäna som ett slags syndabock, på vilken man trott sig kunna överföra den sjukdom, som drabbats hans herre, så att denne blir kvitt sin plåga. Det vanligaste sättet är, att man låter en ung hund sova i samma bädd som den sjuke under någon tid. Med denna metod ansåg man bland annat kunna bota reumatism.

Hundfett ansågs också som ett utmärkt medel mot allehanda sjukdomar. Allra-helst skulle detta togs från en svart hund. Fettet ströks utanpå den sjuka kropps-delen.

Även räven hade man användning för. Sålunda var det en gängse tro att detta djurs tunga och lever kokt till en soppa och tillsatt med hundfett var ett ypperligt medel mot lungsot.

Ett gammalt beprövat medel var att bada sina ögon i en vätska, bestående av tre mått vatten, vari tolv groddor kokats levande. Men viktigt var att grytan var av gjutgärn och att vattnet hämtats ur en brunn.

En grodda och litet myrten, stött i en mortel till en gröt, var ett bra medel att lägga omkring halsen, då man Skriv endast på denna sida förkyld.

Bornumby, P.
byggde 1843

3953

myt. S. Fritzén
Ber. Inga Sörensen
född 1841

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Mot njuråkommer rekommenderades att gnida det onda stället med en bit hundfett.

På våren skulle man skära tungan av den första orm man kunde komma över. Sedan
borrade man ett hål i stalltröskeln och stoppade ned den där, en trädplugg slogs sedan
i hålet. Härigenom kunde man hålla mysket ont borta.

Då man byggde nya ladugårdar sände man ofta bud efter en man från Gantofta, strax
söder om Hälsingborg, vid namn Bülow, vilken lade ned något trolltyg i ladugårdens
grund i ändamål att befria kreaturen från sjukdom och för att de skulle trivas väl i
det nya huset. Han anlätades flitigt i Kullen på 1860-talet, men slutade efter en
tid upp med denna sin verksamhet av religiösa skäl.

Flädermöss fästes på liar, för att dessa skulle bita bättre

Barn, som hade ovanan att jämt slicka på fingrarna kunde bli kvitt detta om modern
vid kalvslakt tog de blodiga lungorna och levern och slog barnet med de samma tre
gg. i ansiktet.

När man plöjde, plögade man i fårorna strö ut ben av julslakten / julgrisen/
för att få en riklig och god skörd. /

Man brukade lägga in en benpipa under stalltröskeln, för att få god tur med djuren.

Skriv endast på denna sida!

/Ark. an

Många minnesgoda gamla ha berättat, att krigsfolk i forna tider medförde ett hästhuvud, ofta uppsatt på en stång, vilket ansågs medföra lycka och framgång i striden. Men för att vinna den åtråvärda framgången skulle huvudet vara fäst på en stång av hassel.

För att bringa olycka i andras boskap skulle man uppresa ett huvud av en självdöd kalv, på den åker, där dessa gingo i bete.

För att vid slagtröskning få säden att lätt skulja sig från axen, var det brukligt att i ett av logens hörn nedgräva en hästskalle. Så sent som 1909 begagnades denna metod på en bondgård i Brunnby.

Vid mårtentiden kunde man spå sig till vädret genom att noga undersöka det stekta gåsbröstet. Sådan köttet var bortskrapat, skulle man hålla det upp mot ljuset, de vita plättarna betecknade snö, medan de bruna varslade om frost och köld. Den främre delen av bröstbenet spådde om vintern före jul, den bakersta om vädret efter jul.

Den hinna, som ett föl vid födslen legat i, skulle en havande kvinna krypa igenom, så framt hon önskade sig en lätt barnsäng.

Då man byggde ett hus, plögade man alltid under grunden lägga ett huvud av en hund, får/ däremot har jag inte hört talas om häst/ eller en ko. Detta skulle

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

Myt. av J. J. J. J.
Ber. av J. J. J. J.
Född 1841.

Stene
Lundby
Född 1841

3953

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

medföra tur och lycka för dem som komma att ha sin vistelse i huset ifråga. På samma gång trodde man, att dessa djurdelar skulle skydda gården för onda andar, vilka fordom grasserade i otroliga mängder kring böndernas lador.

När en kyrka skulle byggas, skulle under hörnstenen till densamma alltid läggas ett djur såsom; en bagge, hund, get, eller något annat djur. Av vad jag kan förstå, skulle djuret vara levande, då det inmurades. De gamla sade att sedan blev djuret en "grim", som hade till uppgift att vakta och vaka över kyrkan. Dessa grimar voro att dessa mycket farliga, och det berättas voro i stånd att skrämna upp onda andar ur gravarna.

Förr i tiden, tycks ingenting ha varit omöjligt, om man får tro de gamles berättelser. Då fanns det nämligen personer som voro i stånd att frammana döda eller deras andar. Förmågan att åstadkomma detta var ibland medfött, men gick ofta i arv från far till son. Man kunde också lära sig konsten genom d.e s.k. "svartkonstböckerna", men att komma över en dyl. verklig effektiv var ingalunda så lätt. Det ansågs, att den kunde erhållas endast genom att personen i fråga kl. tolv på natten mötte Satan vid en korsväg, slöt kontrakt med honom och underskrev detta med sitt eget blod. Därmed pantsatte man sin själ vanligen på en viss tid. Dog man, innan denna tid gått till ända, hörde man sålunda djävulen till. Man kunde på så sätt lova bort sin själ på en eller flera dagar eller också månader om detta passade bättre. Ville den trollkunniga på gamla dagar bli kvitt sin "djävulsbok", var detta inte så lätt. Hur man än bar sig åt med den, kom den alltid tillbaka. Kastade man den i sjön, elden eller grävde ned den tre alnar i jorden, låg den ändå hemma på bordet. Det enda som skulle hjälpa var att kasta boken i en grav, allt medan prästen jordfäste ett lik och så att den heliga mullen kom att träffa boken.

Ett annat sätt att komma åt den eftersökta boken var, att på påskmorgonen gå tre gånger avigt om kyrkan och för varje varv skulle man vid nyckelhålet uttala

en besvärjelseformel. Efter att ha fullbordat det tredje varvet , skulle boken ligga vid kyrkodörren.

En gammal gumma har berättat, skulle man, enligt vad hon hade sig bekant, gå till kyrkogården kl. tolv på natten och, med en hasselkäpp rita tre stora cirklar kring den grav som gömmer liket med vilket man vill tala, allt under det man läser Fader vår och kallar på den döde. Under denna procedur, kan dethända att den döde blir mycket on över att väckas i sin ljuva sömn, rusar upp med en våldsamt hastighet under brak och dunder. Det gäller nu att inte tappa koncepterna, utan ta det lungt och be den döde besvara de frågor som man ställer till honom, vilket han också plägar efterkomma. Sedan aduiensen är slut, ber man helt enkelt att den döder återvänder till sin plats.

Det var ofta ~~släktningar~~ eller anhöriga ^{till de döda,} som vände sig till de kloka med en begäran att till ~~denna~~ ^{denna} framfört en hälsning eller också få besvarat en fråga. Det kunde vara en arvangelägenhet, det kunde gälla en utstakning i utmarkerna som man blivit oense om för att inte säga fordringar som tvetydiga personer kommo med till sterbhuset --- allt sådant ville man att den döde genom de klokas förmedling skulle ge svar på.

Då en klok en gång vistades borta, greps han av förnimelsen, att något galet skedde där hemma. Han återvände springande och fann, att barnen kommit åt svart-

26
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

konstboken och läste fram en del "smådjävlar", av allehanda kulörer. Särskilt de
 röda voro mycket agresiva, de gröna kommo bevars inte långt efter. De hoppade om-
 kring överallt i rummet, gingo på den glödheta spisen utan att bränna sig, hoppade
 upp och ned genom den masiva bordskivan som ett nix och fast de till storlek voro
 ett kvarter långa rymde kaffekitteln ändå ett par hundra dyl djävulsbarn. Men den
 kloke fattade galoppen, han befalde i mustiga ordalag hela hären att tömma brunnen
 för vilket ändamål han lämnade till ämbar ett sål / sikt/. Under deras arbete där-
 med hann han läsa bort dem allesammans.

På tal om kloka, var det en gängse tro, att om man kunde komma åt ett ben
 efter en "självmördare", vilket man skulle bära på sig, skulle man komma i besitt-
 ning av vissa egenskaper på vilka man kunde tjäna mycket pengar. Man skulle på
 så sätt kunna se förborgade skatter, peka ut vilka som voro tjuvar, framskaffa
 tjuvgods, bortblåsa sjukdomar, förgöra sina ovänners kreatur, göra smöret och mjöl-
 et odrygt för sin nästa, skämma andras fisk- och jaktredskap m.m.

27
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

7

Allmogens liv präglades i forna tider av en dyster ödestro. Man trodde blint på varsel, tyder och förebud. Man var allmänt av den åsikten, att ens öde var förut"-bestämt och något ingripande från ens egen sida hade icke någon som helst inverkan. När man föddes, hade ödet bestämt om man skulle bli rik eller fattig, om man skulle dö ung eller gammal, ogift ellet gift samt mycket annat. Var man sjuk, blev man åter frisk, om ödet hade så bestämt. Hade ödet däremot bestämt att man skulle dö, kunde ingen läkare på jorden förhindra detta. Ens dagar voro räknade, och när dessa voro tilländalupna, kunde man inte med bästa vilja lägga någon dag till sitt livsverk. I detta tänkesätt träder oss till mötes i sanning en hård och dyster ödestro. Att leda ödet på andra vägar var otänkbart, man levde och rättade sig efter de varsel eller förebud som gavs,

De glada, ljusa förhoppningarna voro skäligen ringa, och varslet om dessa äro också mindre kända än för motsatserna. Ja, man faktiskt led under sin övertygelse — kanske livet igenom — för kommande händelser. Men häråt var ingenting att göra. Ödet hade utstakat ens väg från födelsen och till den dag man lades tre alnar ned i jorden.

Stämna rovdjur.

3953

36.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Att stämna rovdjur var förr en om inte allmän, så dock förekommande konst,
som hade sina utövare här och var i bygderna. Och vilka flitigt anlätades av
den stora allmänheten. Hönsen och alla annan fjäderfä gingo ju inte fria för
räven, får, lamm, getter hästar och kör hade sin plåga i form av vargen.

Dessa djur voro ju inte goda att tas med allrahelst när de voro "svultne".

Hade ett rovdjur varit framme och ställt till förtretligheter, var det ått
ge sig i väg till de kloka för att få dessa att råda bort det onda. "Märeflängarna"

vvoro mycket anlitate för detta uppdrag. Dessa hade i de flesta fall en liten

mörk kammare, dit ingen fick komma in, här läste de sina besvärjelseformler

över det onda. I dessa kamrar kunde det ibland gå hett till väga, dunder och

bråk hördes och genom dörrspringan kunde man se hur eldflammorna sprakade

och gnistrade. Det berättas, att trots märeflängaren var normalt påklädd

då han gick in i kammaren, hände det att när han kom ut, blott hade byxorna

och en sönderriven skjorta på sig, därtill var han fruktansvärd svett.

Man trodde, att han i kammaren hade tagit livtag med satan, då denne kom att

hälsa på honom då han läste sin formel. Satan ville, som de gamla sade,

kela lite med honom, det var kanske inte så ofta han träffade sin tjänare.

Skriv endast på denna sida!